

het is, dat er een nieuwe taal zal ontstaan, die niet tot de letters van het alfabet terug te brengen is, even onwaarschijnlijk is het, dat er een nieuwe physische hypothese zal ontstaan, die de onze zal omverwerpen (Mech.; III, 457).

Deze laatste beeldspraak wijst er ten overvloede weer op, dat van één strenge deductie uit de mechanische grondbeginsels geen sprake is. Zooals er vele verhalen met dezelfde letters geschreven kunnen worden, moeten er ook wel vele mogelijkheden schuilen in die mechanische principes. Tenminste: zoolang Boyle hen zoo vaag en onbepaald laat. En als hij hen zoo vaag laat, dan kan hij hen ook altijd wel met de feiten in overeenstemming brengen, of, zooals hij zegt: de hypothese aanpassen (*accommodate*). Zijn zeer omvangrijk experimenteel feitenmateriaal in de physica en vooral ook in de chemie, levert hem de bevestiging, dat alles verklaard kan worden met vorm, grootte, rangschikking en beweging der materiele corpuscula en dat hier dus een ware hypothese is. Maar met deze algemeenheden is dan ook de *zekerheid* der mechanische hypothese uitgeput! Boyle redt alleen de *verklaringsbeginsels*, de letters van het alfabet; en niet het ééne verklaringssysteem, het verhaal, dat met die letters geschreven wordt. Hij denkt er daarom niet over zich in het dwangbuis van een *bepaald* mechanisch-wijsgeerig systeem te laten persen. Zoo kan hij allerlei kanten uit en wel verre van deze vaagheid en plooibaarheid van zijn mechanische filosofie een nadeel te achten, is hij er juist voldaan over, dat zij verschillende speciale mechanische verklaringen toelaat: „niets is meer omvattend en begrijpelijk” (Mech.; III, 451).

Meer dan één
mechanische
verklaring voor
hetzelfde feit.

Dat voor hetzelfde feit soms meer dan één mechanische verklaring mogelijk is, is dan een reden te meer om geen keuze te doen tusschen het atomistische en het cartesiaansche standpunt. Zoo voor de „veerkracht der lucht”: De volumenvermindering van de lucht bij samendrukking wordt mechanisch „verklaard” door haar veerkracht. Maar deze verklaring kan „wellicht” verder verklaard worden, zegt Boyle. En dan stelt hij zijn lezers voor de keuze de lucht te beschouwen als een verzameling buigzame deeltjes, die zich gaarne weer willen strekken als ze samengeperst zijn of de verklaring te volgen van den „most ingenious gentleman Des Cartes”, die zegt, dat lucht bestaat uit een massa buigzame deeltjes van allerlei grootte en vorm, die in de hemelstof zwemmen; ieder van hen tracht zijn eigen rotatieruimte te behouden en de anderen er buiten te drijven. Bij deze verklaring komt het dus meer op hun beweging dan op hun grootte en structuur aan. Boyle wil nu zelf geen besliste keuze doen, maar zal, daar zij iets eenvoudiger is, van de eerste verder gebruik maken (Exp. S. W.; I, 8).